

A Rádiózenekar új Beethoven-felvételéről (Coriolan nyitány, 1. és 2. szimfónia)

A fővárosi koncertélet kiemelkedő, és méltán nagy sikert aratott rendezvényei közé tartozott az év első felében, vagyis az elmúlt koncert-évadban az a bérleti sorozat, amelynek keretében a Magyar Rádió és Televízió Szimfonikus Zenekara állandó karmestere, Vásáry Tamás vezényletével műsorra tűzte Beethoven összes szimfóniáját. Az MR és a Hungaroton Classic emblémájával, örvendetes gyorsasággal jelennek meg egymás után a szimfóniák, alkalmanként nyitányt is tartalmazó felvételeken. Szeptemberig négy korong kerül közülük kiadásra, az első hat szimfónia koncert-felvételével.

A Coriolan-nyitányt követően csendül fel az első kettő, az április 10-i és május 15-i estek műsorából (HCD 31717).

Azt tartják, hogy amelyik együttes „összkiadást” készít, sokkal többet tud az illető komponistáról, mint azok, amelyek csupán kiragadott néhány művét ismerik gyakorló muzsikusként. A Rádiózenekarnak talán egyetlen olyan tagja sincs, aki ne játszott volna több-kevesebb Beethoven-szimfóniát. Azzal, hogy valamennyi megszólaltatásában részt vett, korábban feltehetően csak kevesen büszkélkedhettek. Most tehát itt volt a nagy alkalom, karmesternek és együttesének egyaránt – s a zenekarát számára is lelkesítő, hogy egyazon zenekar tolmácsolásában kaphat egy-egy képet a bécsi klasszikus mester szimfonikus terméséről.

A hangrögzítés fejlődésével a felvételek a perfekció, a minél tökéletesebb előadás képzetével kényeztetik a vásárlót, aki egy ideig örül ennek, majd hiányolni kezdi az élő előadás lendületét, még akkor is, ha ott előfordulhatnak feledésre méltó pillanatok. A koncertfelvétel: sajátos áthidalása a két-fajta zenehallgatási lehetőségnek. Jó nevű profi együttes természetesen megkülönböztetett figyelemmel játszik ilyenkor, vagyis a játékosokra sokkal nagyobb felelősség hárul, mint ha nem lennének jelen a tárgyilagos-szigorú mikrofonok. A Rádiózenekar számára a népszerű művek aligha jelenthettek nehézséget – más kérdés, hogy a dirigens olvasatában mi kerül hangzó megvalósításra.

Az első két szimfónia esetében a „korai” jelleg érvényesült. Hallhatóan problémát-

lanul kel életre a partitúra, fölényes technikai biztonsággal, széles dinamikai skálával. Kevésbé derül ki, hogy e művek mennyire képesek számot adni szerzőjük felkészültségéről. Beethoven harmincévesen jelentkezett először szimfóniával. Ebben minden bizonytalanság van annak a felelősségnek, amelyre a nagy elődök szimfonikus termése készítette Beethoven: neki Mozart örökségéhez és Haydn nagyszámú műfaj-meghatározó kompozíciójához kellett méltónak lennie. Ráadásul

töltenek be a fúvósok. Módosíthatják szereplésükkel a vonós-bázis meghatározó hangszínét, máskor önállóan, szólisztikusan felelgetnek egymásnak vagy a vonósoknak.

Önálló és kevert színek gazdag palettája dicséri a szerzőt – s ha azóta az újabb stílusok, korszakok összehasonlíthatatlanul gazdagabb hangzást eredményeztek is, mindez nem kisebbíti Beethoven hangszerelő művészetét. A régiben meglátni az újat, örülni a korábban nem létező lehetőségeknek: nem kis feladat ez napjaink muzikusának, aki változatos repertoár birtokában már-már magától értetődőnek tekinti játszanivalóját. Márpedig ha a zenekari művész nem érzi a látszólagos apróságok jelentőségét, óhatatlanul elszűrűkíti a hangzást!

A Rádiózenekar, Vásáry Tamás irányításával, korai művet sejtető magától-értetődéssel, ugyanakkor értékes kompozíciónak kijáró műgondtal, precizitással játszsza a nyitányt és a szimfóniákat. A hangzások ki dolgozott, valóban megszólal az partitúra. Legtöbbször nemcsak világos-áttekinthető a formálás, hanem (s ez ritka nagy érték!) lélegzik is a zene. Talán csak a III. tételek kontrasztáló formarészei követik túl „hirtelen” egymást. A tempók sarkítottak, a leglassabb tempót is folyamatában

képesek megtölteni intenzív hanggal – amikor pedig gyors tétel szól, szinte sissereg a vonó! Hallunk már-már Mendelssohnt előlegező tündér-scherzót, s a forradalmi romantikára emlékeztető diadalmas harsogást egyaránt.

Talán csak egyvalamivel adósunk a zenekar: azzal az örömmel, amit a Beethoven-zene megszólaltatása kivált/kiválthat az előadókban. Azzal az örömmel, amivel megunhatatlanul hallgatjuk újra meg újra a szimfóniákat. Mert a zenehallgatás – jó esetben – aktív tevékenység! Tudom, a lelkesedés elsősorban az amatőrök sajátja. De a hivatásos zenekari játékos sem fásulhat bele a zenélésbe, és nem adhatja fel azt a követelményt, hogy minden egyes előadás alkalmából átélje és megjelenítse mindazokat a hangulatokat és érzéseket, amelyek élővé teszik a felcsendülő muzsikát.

Fittler Katalin

azidőtájt módosult a zenehallgatás fóruma: a hangversenyélet kialakulásával, nyilvános koncertekkel nagy létszámú közönség számára kellett komponálni.

Beethoven számára a szimfónia: az összefoglalás műfaja. Ilyen meg gondolásból már az 1. szimfóniát is „érett” alkotásnak tarthatjuk, ráadásul olyan műnek, amely magán viseli a szerző egyéni stílárís jellegzetességeit is. Kialakult hagyományt folytat – ugyanakkor tovább is fejleszti azt! Minden mű – kísérlet. Az egyes darabok jobban hasonlítanak, amikor van mindenki által értett-beszélt zenei köznyelv, és ilyenkor biztosabb is a kísérletek sikere. E meg gondolásból fokozottan kell odafigyelni az első szimfonikus művek egyéni hangjára.

Beethoven zenekar-kezelésének sajátossága a fúvós hangszerek rangjának-jelentőségének növelése. Főként a 2. szimfóniától válik jellemzővé az „áttört” szerkesztés, de már az elsőben is különböző funkciókat